

CITROM DÍJ 2007

Vác város főterének rekonstrukcióját az átalakítás során létrehozott régészeti műromok látványának a barokk városképre gyakorolt káros hatása miatt a bíráló bizottság citrom díjban részesítette.

Vác egyedülállóan barokk hangulatú főterének átfogó rekonstrukciójára már hosszú évek óta készült a város. Az elképzelések megvalósításához először 2003-ban PHARE pályázat segítségével próbálták a forrást biztosítani. A tér értékeinek és régészeti maradványainak teljes ismeretét nélkülöző tervezés és az ebből fakadó tervezői koncepciók az előkészítés során szinte már mindent eldöntöttek és az elképzelés főbb vonalaiban később már alig változott. Eszerint a tér közmű és burkolatcseréje mellett a gépjárműforgalom jelentős korlátozása, a lakosság találkozó- és sétaterének megteremtése, a főter újra nyüzsgő étellel való megtöltése volt a fő cél. Ennek elérését új építészeti elemekkel és legfőképp a barokk városképbe visszaemelt középkori építmények torzóival kívánta a beruházást irányító városi vezetés és az általa kiválasztott tervező megvalósítani.

A később elnyert ROP pályázati forrás még mindig sok szakmai bizonytalanságban bővelkedő programot indított útjára 2004 őszén, ami lehetővé tette a volt Szent Mihály templom teljes feltételezett területének, valamint a bécsi kapu egykori helyének feltárását. A pályázati határidők miatt az utolsó pillanatig folytatott ásatás nem fejeződhetett be az összes előkerült periódus vonatkozásában és eredményeinek feldolgozása még mindig tart, ezért inkább látványelemek beépítésére helyezték a fő hangsúlyt.

A templom alaprajzi bemutatása nem a térburkolatban történt. Helyette a csak részlegesen megtalált középkori templom visszatemetett alapfalai fölött egy új vasbeton lemezre fölépített és egy XVIII. századi felmérésre hivatkozva kiegészített kontúrrajzú falacska hivatott a „hiteles középkori állapotot” felidézni. Az eredeti falak állapota a visszatemetést indokolta, de a nem kellően tisztázható korszakok a templom önkényesen kiválasztott periódusának térbeli bemutatása ellen szóltak. Ehhez járult még a hiányzó szentély kontúrja körüli bizonytalanság is. A templom periodizált ásatási alaprajza és a XVIII. századi felmérés egybevetése nélkül szerkesztették meg a vitatható minőségben megvalósult falazatok nyomvonalát, amely így sem hitelesnek nem tekinthető, sem pedig a barokk térsíkhöz nem illeszkedik.

A tér északi szűkületében, az egykori középkori városfalra épült házak között állt, az 1760-ban lebontott Bécsi kapu. A házak homlokzati fala részben a torony falaira illetve abból épült. A védett barokk eredetű lakóház kutatása nem történt meg. A nosztalgikus, díszletszerű elképzelés szerint a barokk házak által létrehozott útszűkület további szűkítésével felépült a torony városfalra merőleges falainak torzója, mintegy 11 méteres hosszban, közepén 1,5-2,5 méteres magassággal és a hozzá csatlakozó lakóházak ablakai fölé is benyúló, s a házak fölé magasodó, 6 méteres toronyszerű saroképítményekkel, tetejükön 14 méteres zászlótartókkal. A vasbeton szerkezetű építményt sima és rusztikus kőlapokkal burkolták. A megvalósult építmény a felmenő falak tekintetében minden történeti adatot nélkülöz. Újszerűsége ugyan bizonyítja mai voltát, de a történetileg kialakult – a középkori városfalakat csak a szükséges mértékben magukba olvasztó – útszűkületben, a kiharapott ablakhelyekkel megformált toronytorzók mindent sugároznak csak középkori hatást nem.

A súlyos szakmai bizonytalanságok ellenére kierőszakolt, középkori hangulatot árasztani hivatott látványelemek és a többi – a tér egyéb részeit is jelentősen befolyásoló – tervezői elgondolások a barokk tér és az azt keretező túlnyomó mértékben barokk térfalak egységét megbontják, aminek veszélyét az ICOMOS Magyar Nemzeti bizottsága már korábban jelezte.